

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ:
НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР
В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 26 квітня 2024 року

Одеса
«Фенікс»
2024

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 15.05.2024 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів** : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 26 квітня 2024 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2024. – 1000 с.
ISBN 978-617-8430-05-4

У збірнику відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології в умовах повномасштабного військового вторгнення. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їх конституційному вимірі у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики. Відображено наукові напрацювання у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових і науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)»364»»20»(062.552)

Матеріали видано в авторській редакції

<i>Ульянова Галина Олексіївна, Ульянов Олексій Іванович</i> СВОБОДА ТВОРЧОСТІ ТА ЇЇ ЗМІСТ	657
<i>Бааджи Наталія Пилипівна</i> РОЛЬ ТОРГОВЕЛЬНИХ МАРОК У ЦИФРОВОМУ МАРКЕТИНГУ	659
<i>Галунова Лариса Ігорівна</i> ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ (НЕЙРОМЕРЕЖ) У ПРАВОВІЙ СФЕРІ	661
<i>Ennan Ruslan</i> LEGAL REGULATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN THE EUROPEAN UNION	664
<i>Кирилюк Алла Володимирівна</i> ОСНОВНІ КОНЦЕПЦІЇ ОБ'ЄКТІВ ІНТЕРНЕТ-ПРАВОВІДНОСИН	667
<i>Кравченко Олександр Миколайович</i> КОМЕРЦІЙНА ТАЄМНИЦЯ ТА КОНФІДЕНЦІЙНА ІНФОРМАЦІЯ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ	670
<i>Бугаєць Альона Сергіївна</i> РЕГУЛЮВАННЯ ПРАВ НА ОБ'ЄКТИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ЗАСОБАМИ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА ...	673
<i>Височин Дмитро Олександрович</i> ПАРАЛЕЛЬНИЙ ІМПОРТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНЦІЇ НА РИНКУ	675
<i>Hrytseniuk Vladyslav, Golovatyuk Ivan</i> THE PROBLEM OF IDENTIFYING INTERNET USERS	676
<i>Козир Олександр Олександрович</i> ОСОБЛИВОСТІ КОРИСТУВАЦЬКОГО КОНТЕНТУ	678
<i>Ларіонов Владислав Сергійович</i> ПРАВОВА ОХОРОНА ТВОРІВ, СТВОРЕНИХ ЗА ДОПОМОГОЮ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ	680
<i>Шендрік Ірина Сергіївна</i> ПРИРОДА ТА СУТНІСТЬ ХУДОЖНЬОГО ОБРАЗУ ЯК ОБ'ЄКТУ АВТОРСЬКИХ ПРАВ	683

СЕКЦІЯ 16. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

<i>Подцерковний Олег Петрович</i> ЩОДО НАГАЛЬНИХ КРОКІВ УСУНЕННЯ ОКРЕМИХ ПЕРЕШКОД ДЛЯ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО КОМЕРЦІЙНОГО АРБІТРАЖУ В УКРАЇНІ	685
<i>Будурова Ганна Миколаївна</i> НОВЕЛИ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ	687
<i>Войнарівський Микола Миколайович</i> ПРО ПЕРСПЕКТИВИ ЗАПОЗИЧЕННЯ ДОСВІДУ НІМЕЧЧИНИ ПРИ ВДОСКОНАЛЕННІ АДМІНІСТРАТИВНО- ГОСПОДАРСЬКИХ САНКЦІЙ В УКРАЇНІ	690
<i>Добровольська Володимира Володимирівна</i> ЩОДО ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПЕРІОД ВОЄННИХ УМОВ ГОСПОДАРЮВАННЯ	692
<i>Згама Антоніна Олександрівна</i> ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРАВОСУДДЯ: ШЛЯХ ДО СПРАВЕДЛИВОГО ТА ЕФЕКТИВНОГО СУДОЧИНСТВА ..	694
<i>Квасніцька Ольга Олексіївна</i> ДО ПИТАННЯ ПРЕДМЕТА ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ МІСТОБУДІВНОГО ПРАВА	696
<i>Попелюк Вадим Павлович</i> ЩОДО ВПЛИВУ ДЕРЖАВНОЇ ПРОГРАМИ ДОСТУПНОГО ІПОТЕЧНОГО КРЕДИТУВАННЯ ЖИТЛА “Є-ОСЕЛЯ” НА ЖИТЛОВЕ БУДІВНИЦТВО В УМОВАХ ВІЙНИ	699
<i>Бабалунга Олесь Михайлович</i> МІЖНАРОДНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ АРБІТРАЖ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ	701
<i>Велєв Іван Іванович</i> ЩОДО АДВОКАТСЬКОГО ГОНОРАРУ У ГОСПОДАРСЬКМУ ПРОЦЕСІ	703
<i>Зарічанський Григорій Віталійович</i> СВІТОВИЙ ДОСВІД ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ КРИПТОБІРЖ ТА ОБІГУ КРИПТОВАЛЮТИ	705
<i>Ковалевич Ігор Ігорович</i> ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ВИЗНАЧЕННЯ КРИПТОВАЛЮТИ	707
<i>Кубрак Гліб Олегович</i> МІСЦЕ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ МСБ В ДЕРЖАВНІЙ ЕКОНОМІЧНІЙ ТА ПРАВОВІЙ ПОЛІТИЦІ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	709
<i>Ляховецький Олександр Олександрович</i> ПЕРСПЕКТИВИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ЦИФРОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ З УРАХУВАННЯМ СУЧАСНОГО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ	712
<i>Попович Павло Олександрович</i> ПЕРСПЕКТИВИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРАВА ПРИТРИМАННЯ ЯК ГАРАНТІЙ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ДОГОВІРНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ У СФЕРІ ЗЕД(В УМОВАХ ЕВРОІНТЕГРАЦІЇ ТА ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ)	714

користувачів. Такі ж ознаки в цілому можуть бути властиві й відомим сучасним засобам масової інформації, однак для користувацького відео, яке не має офіційного статусу медіа це важлива риса, яка підкреслює його унікальність та затребуваність на сучасному ринку медійних послуг.

Роль професійних журналістів сьогодні змінюється. В цьому контексті Т. Василюк зазначає, що до безпосередніх обов'язків медійника все частіше додається відбір та подача готової продукції користувачів, опрацювання матеріалів з інших джерел інформації. Власне сьогодні до професійних вмінь входить ще до- і післятекстова комунікація з читачами, вміння спонукати їх до висловлювання думок, написання ними власних матеріалів (коментарів), провідні медіа займають активну позицію щодо вивчення своєї аудиторії [5, с.361].

Наведена характеристика сучасного професійного журналіста також підкреслює, що в умовах сьогодення користувацький контент вирізняється своєю унікальністю і є самостійним джерелом інформації.

Таким чином користувацький контент як самостійне джерело інформації має свої особливості обумовлені правовим статусом його авторів, змістом, формою та джерелами поширення.

Список використаних джерел

1. Про медіа : Закон України від 13.12.2022 р. № 2849-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20>
2. Коваль С. В. Практика залучення користувацького контенту регіональними медіа. *Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences*. 2017. Vol. 19. P. 47–50. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/550652.pdf>
3. Сухомлин О. UGC (USER-GENERATED CONTENT) у журналістському полі. *Образ*. 2016. № 1. С. 159–164. URL: http://journlib.univ.kiev.ua/obraz/Obraz_2015_16_1.pdf
4. Осюхіна М. Використання контенту користувачів (UGC) в українських телевізійних новинах: види, частота, особливості подачі. *Образ*. 2016. № 4 (22). С. 69–77.
5. Василюк Т. Аудиторія як автор інформації: роль користувачів у створенні контенту. *Вісник Львівського університету*. Серія : Журналістика. 2019. Вип. 45. С. 360–366.

Ключові слова: медіа, користувацький контент, журналіст, інформація.

Keywords: media, user-generated content, journalist, information.

Ларіонов Владислав Сергійович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри права інтелектуальної власності та патентної юстиції*

ПРАВОВА ОХОРОНА ТВОРІВ, СТВОРЕНИХ ЗА ДОПОМОГОЮ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Вік цифрових технологій та інтернету докорінно змінив життя нашого суспільства. Те, що кілька десятиліть тому вважалося інновацією або предметом розкоші, сьогодні є частиною повсякденного існування. Однією із таких технологій, що за останні декілька років стрімко увірвалась у наше життя, є штучний інтелект (далі – ШІ).

Цифрові технології створюють нову реальність: цифрову економіку, цифровий кіберпростір. Цифрові технології формують нове середовище, в якому має діяти право. Цифрові технології висувають свої умови, до яких необхідно адаптувати інститути права. Формування принципово нового середовища з урахуванням сучасних цифрових технологій істотно

впливає на економіку, право і соціальні процеси, на структуру і зміст суспільних відносин [1, с. 588].

Вихід на ринок продуктів, що працюють на основі ШІ, повністю змінив наші уявлення про роботу, продуктивність, творчість, автоматизацію тощо. Простота у використанні і доступність інструментів на основі ШІ забезпечили їхнє швидке розповсюдження та популяризацію серед великої кількості користувачів.

Алгоритми ШІ потребують значної кількості даних для навчання та тренування. Зростання доступності самого інтернету та інтернет-даних, популяризація соціальних мереж та велика кількість контенту користувачів забезпечили розробникам ШІ доступ до необхідних ресурсів, що, в свою чергу, уможливило швидкий запуск та інтеграцію продуктів на основі ШІ.

Одним із важливих завдань, які може виконувати ШІ, є генерація літературних, музичних, аудіовізуальних та інших творів. У цьому контексті постає важливе питання: чи охороняються авторським правом об'єкти, створені за допомогою ШІ? Якщо так, то хто є суб'єктом авторського права на такі об'єкти: розробник ШІ, користувач ШІ, власник обладнання (комп'ютера), на якому відбувається генерація об'єктів, чи, можливо, сам ШІ? Предметом цієї роботи є дослідження цих питань в українській і світовій правовій площині.

Вже звичним стало те, що у наші часи стрімкого наукового прогресу законодавче регулювання часто не встигає за розвитком суспільних відносин. Тому непоодинокими є випадки, коли нові сфери суспільного життя самостійно регулюються приватним сектором через договірні відносини, а законодавчі прогалини заповнюються судовою практикою, що тлумачить існуюче законодавство згідно із вимогами часу.

Системи штучного інтелекту, які базуються на моделі глибокого навчання та здатні генерувати об'єкти за допомогою підказок (промптів), за своєю правовою природою є комп'ютерними програмами. Відповідно до статті 4 Договору Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське право (1996) комп'ютерні програми охороняються як літературні твори в розумінні статті 2 Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів. Така охорона застосовується до комп'ютерних програм незалежно від способу або форми їх вираження [2].

Правила використання комп'ютерних програм зазвичай встановлюються правовласниками у ліцензійних угодах чи правилах використання. У правилах використання (Terms of Use) ChatGPT– продукту, розробленого компанією OpenAI, – зазначено, що контент, створений із використанням ChatGPT, належить користувачу, і OpenAI відчужує користувачу усі свої можливі права на такий контент [3].

В умовах використання (Terms of Service) Midjourney – платформи, що використовує штучний інтелект для генерації зображень на основі текстових описів – схожим чином вказано, що усі зображення та інші об'єкти, створені за допомогою цього сервісу, за загальним правилом належать користувачу в обсязі, що допустимий застосовуванням законодавством [4].

Як можна побачити на цих прикладах, правовласники продуктів, що працюють на основі штучного інтелекту, не претендують на майнові права інтелектуальної власності щодо об'єктів, створених з їхньою допомогою. Очевидно, що такий підхід сприяє поширенню цих продуктів, особливо у сфері бізнесу, де важливим є володіння правами на контент з метою його подальшого комерційного використання.

Однак положення користувацьких угод можуть мати юридичну силу тільки у тому випадку, якщо вони не суперечать застосованому законодавству, або якщо законом надано право сторонам на власний розсуд врегулювати свої відносини. Такі угоди не надають відповідь на питання, чи охороняються об'єкти, створені за допомогою штучного інтелекту, авторським правом.

Світова практика вже містить прецеденти спорів щодо об'єктів, згенерованих ШІ. Так, у листопаді 2023 року Пекінський інтернет-суд ухвалив рішення щодо права інтелектуальної власності на об'єкт, створений із використанням ШІ-генератора зображень Stable Diffusion. За

допомогою власних підказок і налаштувань параметрів позивачем було створено певне зображення, яке він після цього розмістив у соціальній мережі. Надалі позивач виявив, що це саме зображення було використане в публікації на іншій платформі, та подав позов до суду щодо порушення авторських прав.

Суд постановив, що створене штучним інтелектом зображення є об'єктом охорони авторським правом. На думку суду, програма-генератор зображень була лише інструментом в руках автора, а саму програму суд порівняв із фотоапаратом. Конкретні підказки та параметри, обрані позивачем, забезпечили творчий внесок, необхідний для створення оригінального та захищеного авторським правом зображення, і право на це зображення належить позивачу [5].

На контрасті із таким підходом китайського суду, практика США налічує неодноразові випадки відмови у реєстрації авторського права на об'єкт, створений за допомогою ШІ. Закон про авторське право США захищає лише оригінальні авторські твори. Відповідно до сформованої судової практики, а також практики Бюро авторського права США, лише людина може бути автором твору.

Наприклад, у вересні 2023 року Бюро авторського права США відмовило у реєстрації авторського права на твір під назвою «Théâtre D'opéra Spatial». У цій справі особа, що подала твір на реєстрацію, використала Midjourney для генерації зображення. Порівнюючи із рішенням пекінського суду, у цьому випадку автор доклав навіть більших зусиль у процесі створення зображення, зробивши багаточисельні підказки, а також використавши додаткові інструменти для редагування вже створеного ШІ зображення. Незважаючи на це, Бюро відмовило у реєстрації авторського права на цей твір. У своїй відмові Бюро зазначило, що коли технологія штучного інтелекту отримує лише підказки від людини і створює у відповідь на них твори, то значна частина творчого внеску щодо такого твору робиться комп'ютерною програмою, яка не може бути суб'єктом авторського права [6].

Щодо українського правового регулювання цього питання, то Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 01.12.2022 («Закон») встановлює, що автором є фізична особа, яка своєю творчою діяльністю створила твір. Законом також встановлено, що неоригінальні об'єкти, згенеровані комп'ютерною програмою (програмами), охороняються правом особливого роду (*suigeneris*) [7].

Відповідно до ст. 33 Закону неоригінальним об'єктом, згенерованим комп'ютерною програмою, є об'єкт, що відрізняється від існуючих подібних об'єктів та утворений у результаті функціонування комп'ютерної програми без безпосередньої участі фізичної особи в утворенні цього об'єкта. Твори, створені фізичними особами з використанням комп'ютерних технологій, не вважаються неоригінальними об'єктами, згенерованими комп'ютерною програмою.

Суб'єктами права на неоригінальні об'єкти, згенеровані комп'ютерною програмою, можуть бути правовласники комп'ютерної програми або правомірні користувачі. Розмежування прав між цими суб'єктами може бути встановлено договором (ліцензійною угодою, угодою користувача тощо).

Незважаючи на наявність такої прогресивної норми в українському законодавстві, вона містить у собі оціночний критерій у вигляді участі фізичної особи в утворенні об'єкта. У випадку використання ШІ людиною для генерації об'єкта, встановлення характеру участі людини і її творчого внеску є ключовим для правильної класифікації такого об'єкта. Тому це питання підлягає подальшому науковому дослідженню та розвитку в судовій практиці.

Список використаних джерел

1. Еннан Р. Є. Цифрове право (право віртуального простору) та «цифровізація» права. *Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 19 трав. 2023 р.) : у 2 т. / за заг. ред. С. В. Ківалова. Одеса, 2023. Т. 2. С. 588–592.

2. Договір Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське право : прийнятий Дипломат. конф. 20.12.1996 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_770
3. Europe Terms of Use. *OpenAI Terms of Use*. URL: <https://openai.com/policies/terms-of-use>
4. Terms of Service. *Midjourney platform Terms of Service*. URL: <https://docs.midjourney.com/docs/terms-of-service>
5. AI Output: International Thoughts on Patent and Copyright Protection (Part 1: Copyright). *Freshfields Bruckhaus Deringer*. URL: <https://technologyquotient.freshfields.com/post/102j0b1/ai-output-international-thoughts-on-patent-and-copyright-protection-part-1-cop#page=1>.
6. Second Request for Reconsideration for Refusal to Register Théâtre D'opéra Spatial (SR#1-11743923581; Correspondence ID: 1-5T5320R). URL: <https://www.copyright.gov/rulings-filings/review-board/docs/Theatre-Dopera-Spatial.pdf>
7. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 01.12.2022 р. № 2811-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text>

Ключові слова: авторське право, твір, штучний інтелект (ШІ), комп'ютерна програма, автор, суб'єкт авторського права.

Keywords: copyright, work, artificial intelligence (AI), computer program, author, copyright holder.

Шендрик Ірина Сергіївна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірантка кафедри права інтелектуальної власності та патентної юстиції*

ПРИРОДА ТА СУТНІСТЬ ХУДОЖНЬОГО ОБРАЗУ ЯК ОБ'ЄКТУ АВТОРСЬКИХ ПРАВ

Останніми роками у зв'язку із стрімким розвитком інформаційно-телекомунікаційного сектору, сфери послуг та реклами, значного поширення у комерції набуває використання різноманітних частин творів. Адже оригінальні елементи композиції у лаконічній формі здатні відображати зміст твору і, як наслідок, встановлювати асоціативний зв'язок між чуттєво-конкретним сприйняттям споживачем товару, послуги або іншого об'єкту асоціації із сформованим у пам'яті споживача уявленням про прочитаний/побачений твір. Саме тому, ми можемо часто спостерігати використання суб'єктами господарювання у рекламних відеороликах, на етикетках продукції, банерах, плакатах, у брендових «колабораціях» відомих персонажів, назв, образів, стилів і висловів, запозичених з відомих композицій.

Водночас, не дивлячись на зростаючу популярність застосування на практико-прикладному рівні частин творів, авторським законодавством не передбачено механізму їх правової охорони через брак адаптивності таких норм та їх невідповідності реальному стану суспільних відносин. Більш того, щодо окремих різновидів частин твору навіть на рівні судової та/або адміністративної практики не вироблено єдиної дефініції та не передбачено конкретного способу їх правового захисту. Одним із вказаних об'єктів авторського права є так званий «художній образ», котрий неодноразово згадується у положеннях нової редакції Закону України «Про авторське право та суміжні права» від 01.12.2022 року [1]. Однак, будь-якого конкретного визначення, розкриття змісту та характерних ознак поняття «художній образ» нормативно-правові акти у сфері інтелектуальної власності не містять. Саме тому, актуальним залишається питання визначення змісту художнього образу як об'єкту авторських прав.

Так, у межах доктринального поля охороноздатність та сутність художнього образу зазвичай пов'язують із охороною прав на частину твору. Наприклад, Пилученко Д. В., досліджуючи особливості правового статусу сценічного образу як об'єкту авторських прав, зазначала, що образ є поняттям вужчим ніж персонаж твору та навіть може виступати як елемент остан-